

G CONSELLERIA
O PRESIDÈNCIA,
I FUNCIO PÚBLICA
B IIGUALTAT
/ INSTITUT BALEAR DONA

Exp.: IBD 71/2021 IG
Document: ofici
Emissor: IBD/MDF
Sol·licitant: Conselleria de Salut i Consum

Sra. Guadalupe Pulido Román
Secretària general
Conselleria de Salut i Consum

Assumpte: tramesa d'informe d'impacte de gènere de l'Avantprojecte de la Llei de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears

Us tramet, adjunt, l'informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de la Llei de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears, sol·licitat per la secretària general de la Conselleria de Salut i Consum, en data 25 de maig de 2021 , d'acord a la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

Pregam se'ns remeti la redacció definitiva de la norma, d'acord als articles 5.4 i 10.1 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol.

Palma, 18 de juny de 2021

La directora de l'Institut Balear de la Dona

Mària Duran i Febrer

Informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de la Llei de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears

En data 25 de maig de 2021, la secretària general de la Conselleria de Salut i Consum va sol·licitar a l'Institut Balear de la Dona l'informe sobre l'impacte de l'Avantprojecte de la Llei de protecció de les persones consumidores i usuàries de les Illes Balears; en virtut d'aquesta sol·licitud s'emet aquest informe, d'acord amb la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

1. Revisió del llenguatge

Pel que fa a la utilització del llenguatge, d'acord amb les indicacions de les resolucions 14.1 de 1987 i 109 de 1989 de la UNESCO; la Recomanació núm. R(90) 4 de 1990 del Consell d'Europa; la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (article 14.11 sobre la implantació d'un llenguatge no sexista a l'àmbit administratiu com a criteri d'actuació general dels poders públics), i la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, (estableix com a principi general en l'article 3 lletra m) "L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge") mitjançant un genèric que inclogui els dos sexes, la inclusió de la forma femenina o un altre recurs; en el text s'han detectat els següents exemples de llenguatge sexista:

- Es recomana substituir «els consumidors» per «les persones consumidores» o «els consumidors i consumidores»
- Es recomana substituir «usuaris» per «persones usuàries» o «usuàries i usuaris»
- Es recomana substituir «l'empresari» per «l'empresa»
- Es recomana substituir «consumidor» per «consumidor o consumidora»
- Es recomana substituir «els empresaris» per «les empreses»

- Es recomana substituir «els menors d'edat» per «les persones menors d'edat»
- Es recomana substituir «el venedor» per «la part venedora»
- Es recomana substituir «l'adquirent» per «la part adquirent»
- Es recomana substituir «els intermediaris» per «la part intermediària»
- Es recomana substituir «els ciutadans» per «la ciutadania»
- Es recomana substituir «els professionals» per «el personal especialitzat o qualificat»
- Es recomana substituir «els funcionaris» per «el personal funcionari»
- Es recomana substituir «els inspectors» per «el personal inspector»
- Es recomana substituir «els representants» per «les persones representants»
- Es recomana substituir «els destinataris» per «les persones destinatàries» o «les destinatàries i destinataris»
- Es recomana substituir «l'infractor» per «la persona o entitat infractora»
- Es recomana substituir «l'usuari» per «la persona usuària»
- Es recomana substituir «l'instructor» per «personal instructor»
- Es recomana substituir «el titular» per «la persona titular»

Cal reflectir la presència de les dones en els textos que es redacten. Per això, en la mesura que sigui possible, cal evitar l'ús del masculí com a genèric, especialment quan es refereix a persones físiques.

El llenguatge té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones i és l'element que més influeix en la formació del pensament de la societat. Una de les manifestacions més notables de la desigualtat existent entre dones i homes es la invisibilització, l'ocultació de les dones en el llenguatge, així com la seva representació mitjançant imatges sexistes o discriminatòries. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules.

És correcte utilitzar les formes femenines o masculines en el càrrecs quan sabem si la persona és dona o home. Encara així, si es tracta d'un text que pot tenir validesa en el temps més enllà de la titularitat del càrrec, podem referir-nos a aquest càrrec amb el nom de l'organisme o la unitat administrativa corresponent. En qualsevol cas s'ha de seguir un únic criteri dins el mateix text.

2. Revisió del contingut

2.1. Consideracions jurídiques

Entre d'altres:

1. Convenció sobre l'eliminació de totes las formes de discriminació

contra la dona, aprovada per l'Assemblea General de Nacions Unides en desembre de 1979 i ratificada per Espanya.

2. En els articles 2 i 3 del Tractat de la Comunitat Europea es formalitza el compromís d'integració en l'àmbit europeu de l'anomenada *transversalització de gènere*, en establir explícitament que "la Comunitat s'ha de fixar l'objectiu d'eliminar les desigualtats entre l'home i la dona i promoure'n la igualtat", entre les tasques i els objectius de la Comunitat.
3. Els articles 21 i 23 de la Carta de Drets Fonamentals.
4. La Comunicació de la Comissió Europea COM (96) 67 final, de 21 de febrer de 1996, disposa que s'ha d'integrar la igualtat d'oportunitats entre homes i dones en el conjunt de les polítiques i les accions comunitàries.
5. L'article 14 de la Constitució espanyola assenyala el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe. A més, l'article 9.2 estableix l'obligació dels poders públics de "promoure les condicions per a que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en que s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que impedeixin o dificultin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social".
6. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
7. L'article 17.2 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears disposa:

"Les administracions públiques, segons la Carta de Drets Socials, vetllaran en tot cas perquè les dones i els homes puguin participar plenament en la vida laboral, social, familiar i política sense discriminació de cap tipus, i garantiràn que ho facin en igualtat de condicions. A aquests efectes es garantirà la conciliació de la vida familiar i laboral."
8. La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona.
9. La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

2.2. Anàlisi contextual

Constitueix l'objecte de la norma que s'està informant garantir la protecció i defensa dels drets i els interessos legítims de les persones consumidores i usuàries en el territori de les Illes Balears.

El gènere és un constructe social que condiciona els processos de socialització al llarg de la vida, i produeix diferències en les experiències, condicions socials, econòmiques i oportunitats de dones i homes. Així el consum també està influenciat pel gènere, trobant diferències entre dones i homes en quant al consum.

Per començar el consum està íntimament lligat a la realitat del treball; les dones tenen més dificultats per la inserció, manteniment i promoció laboral que els homes; a més dones i homes han jugat papers distint en el model de producció i consum, reproduint estereotips i rols de gènere en el món del consum.

S'ha de promoure un consum més igualitari, just i sostenible i s'ha de repensar el model econòmic i social.

2.3. Anàlisi sobre la pertinència o no-pertinència

La Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març per la igualtat efectiva de dones i homes estableix al seu article 1 *“Las mujeres y los hombres son iguales en dignidad humana, e iguales en derechos y deberes. Esta Ley tiene por objeto hacer efectivo el derecho de igualdad de trato y de oportunidades entre mujeres y hombres, en particular mediante la eliminación de la discriminación de la mujer, sea cual fuere su circunstancia o condición, en cualesquiera de los ámbitos de la vida y, singularmente, en las esferas política, civil, laboral, económica, social y cultural para, en el desarrollo de los artículos 9.2 y 14 de la Constitución, alcanzar una sociedad más democrática, más justa y más solidaria”*.

En el seu article 15 recull la transversalitat del principi d'igualtat entre homes i dones: “Las Administraciones públicas lo integrarán, de forma activa, en la adopción y ejecución de sus disposiciones normativas, en la definición y presupuestación de políticas públicas en todos los ámbitos y en el desarrollo del conjunto de todas sus actividades”.

L'article 5 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes estableix que:

- “1. La perspectiva de gènere s'ha d'incorporar en totes les polítiques dels poders públics de les Illes Balears.*
- 2. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per perspectiva de gènere la presa en consideració de les diferències entre dones i homes en un àmbit o una activitat per a l'anàlisi, la planificació, el disseny i l'execució de polítiques, tenint en compte la manera en què les diverses actuacions, situacions i necessitats afecten les dones.*

3. Les administracions públiques de les Illes Balears han de reproduir una imatge plural, diversa i no estereotipada de les dones i els homes, tal com estableix la normativa vigent en matèria de publicitat audiovisual i de publicitat il·lícita”

En aquest sentit, l'article 3 de la Llei 34/1988, d'11 de novembre, general de publicitat diu que:

a) La publicidad que atente contra la dignidad de la persona o vulnere los valores y derechos reconocidos en la Constitución, especialmente a los que se refieren sus artículos 14, 18 y 20, apartado 4.

Se entenderán incluidos en la previsión anterior los anuncios que presenten a las mujeres de forma vejatoria o discriminatoria, bien utilizando particular y directamente su cuerpo o partes del mismo como mero objeto desvinculado del producto que se pretende promocionar, bien su imagen asociada a comportamientos estereotipados que vulneren los fundamentos de nuestro ordenamiento coadyuvando a generar la violencia a que se refiere la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género.

La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, recull en el seu article 4:

«1. El Govern de les Illes Balears ha de garantir la representació equilibrada de dones i homes en el nomenament de les persones titulars dels òrgans directius de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, en conjunt, la designació dels quals li correspongui.

2. Tots els tribunals i òrgans de selecció del personal de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, i també les comissions de valoració de mèrits per a la provisió de llocs de treball, han de respectar el principi de representació equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades.

3. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els ens que n'integren el sector públic instrumental han de designar les persones que els representin en òrgans col·legiats d'acord amb el principi de presència equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades. Aquest principi regeix també en els nomenaments que els correspongui efectuar en els consells d'administració o en altres òrgans col·legiats superiors de direcció dels ens en què participin.

4. Els consells insulars i les entitats locals de les Illes Balears, i també els organismes que hi estan vinculats o que en depenen, en l'exercici de les competències respectives, han de respondre també al principi de presència equilibrada de dones i homes en el nomenament, en conjunt, dels titulars dels òrgans directius que els correspongui

designar. També s'han d'ajustar al principi de composició equilibrada d'ambdós sexes en la conformació dels tribunals i els òrgans de selecció de personal i en les comissions de valoració de llocs de treball que els competeixin.

5. Les administracions autonòmica, insular i local promouran la presència de les dones en una proporció equilibrada en els òrgans de direcció i decisió en els àmbits social, polític, econòmic, educatiu, de la salut, cultural i esportiu, entre d'altres.

6. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per representació equilibrada la presència de dones i homes de manera que cap sexe no superi el 60% del conjunt de persones a què es refereix ni sigui inferior al 40%.»

Una vegada analitzada la norma, es realitzen les següents recomanacions per tal de donar compliment a les polítiques d'igualtat i la consecució d'una igualtat real entre dones i homes.

3. Propostes de millora i recomanacions

Sense perjudici d'altres mesures que es considerin oportunes, es recomana que en la redacció de la norma s'introdueixi:

a) Cal tenir en compte les recomanacions de l'apartat 1 d'aquest informe pel que fa al llenguatge emprat en la proposta normativa.

b) Incloure en la redacció de la norma la perspectiva de gènere en matèria de consum, tenint en compte les necessitats específiques de les dones, i les problemàtiques a les que s'enfronten, així com qualsevol tracte discriminatori en relació a preus, qualitats, condicions comercials, o qualsevol altre aspecte en les relacions de consum, d'acord l'article 5 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, que estableix que la perspectiva de gènere en totes les polítiques dels poders públics de les Illes Balears.

c) A més s'ha de vetllar per l'ús d'una imatge els envasaments del productes i la publicitats dels mateixos reproduïxien una imatge plural, diversa i no estereotipada de les dones i els homes, d'acord el que estableix l'article 8.3 de la Llei d'igualtat autonòmica i l'article 3 de la Llei 34/1988, d'11 de novembre, general de publicitat.

d) Recordar l'obligatorietat d'una composició paritària dels òrgans col·legiats, en el sentit que es pronuncia l'article 4 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, en el desenvolupament reglamentari del Consell de Consum de les Illes Balears.

4. Sol·licitud informació

D'acord el que estableix l'article 5.4 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes: «De conformitat amb l'informe d'avaluació d'impacte de gènere, el projecte normatiu ha de respectar la igualtat de sexes mitjançant la reducció o l'eliminació de les desigualtats detectades i ha d'incloure les mesures adreçades a neutralitzar-ne el possible impacte negatiu en la situació de les dones i els homes considerats com a col·lectiu.»

D'acord el que estableix l'article 10.1 «el Govern de les Illes Balears, l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i l'Institut Balear de la Dona han de vetlar per garantir la coordinació i la integració adequades de les accions en matèria d'igualtat de dones i homes, i han d'adoptar les mesures necessàries respecte d'això.»

Es sol·licita que se'ns remeti una còpia de la redacció definitiva de la norma, per comprovar la inclusió de mesures i accions que contribueixin a la consecució de la igualtat d'oportunitats real entre dones i homes.

Aquest és el criteri de la tècnica que subscriu, sotmès no obstant a qualsevol altre millor fonamentat.

Palma, 18 de juny de 2021

La tècnica